C/2025/766

11.2.2025

# Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus

# Suuremat strateegilist autonoomiat toetav sektoripõhine tööstuspoliitika

# (omaalgatuslik arvamus)

(C/2025/766)

Raportöör: **Alain COHEUR**

Kaasraportöör: **Antonello PEZZINI**

| | |
|---|---|
| Nõustaja | Giannino BERNABEI (1. kategooria kaasraportööri nõustaja) |
| Täiskogu otsus | 18.1.2024 |
| Õiguslik alus | kodukorra artikli 52 lõige 2 |
| Vastutav sektsioon | tööstuse muutuste nõuandekomisjon |
| Vastuvõtmine sektsioonis | 5.11.2024 |
| Vastuvõtmine täiskogus | 4.12.2024 |
| Täiskogu istungjärk nr | 592 |
| Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid) | 189/3/3 |

## 1. Järeldused ja soovitused

1.1. Kooskõlas oma varasemate arvamustega on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (edaspidi „komitee“) püüdnud rõhutada ühiste riskide olemasolu väga erinevates tööstussektorites. Kuigi neile riskidele võidakse sageli reageerida samamoodi, peaks see toimuma siiski sihipäraselt. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni tungivalt üles uuesti analüüsima tööstuspoliitika eri valdkondi ja tulevikuväljavaateid eesmärgiga taastada konkurentsivõime üleilmsel tasandil.

1.2. Komitee kutsub komisjoni üles võtma kiiresti sihipäraseid meetmeid, et toetada erinevaid strateegilisi sektoreid nagu keemiasektor ja sellega seotud valdkonnad, metallurgia ja küberturvalisus.

1.3. Komitee leiab, et ühtse turu arendamine peab tagama suurema sõltumatuse kolmandate riikide tarne-, protsessi- ja tooteahelatest, kuid suunama ka oma 450 miljonit tarbijat Euroopa tooteid valima, määrates kindlaks kestlikkuse, ringluse ja $CO_2$ jalajälje standardid ning tugevdades seeläbi veelgi ühtse turu legitiimsust.

1.4. Selleks et võidelda tööstuse languse vastu, vajavad ettevõtted komitee arvates juurdepääsu nii pankadele, mis toetavad meie piirkondade tööstuspoliitikat, kui ka üha parema kvalifikatsiooniga töötajatele ja akadeemilistele keskustele, mis edendavad innovatsiooni ja teadusuuringuid, et luua homseid töökohti.

1.5. Keemiasektoris rõhutab komitee vajadust suurendada partnerlusi, et stimuleerida innovatsiooni ja investeeringuid, keemiatööstus ümber paigutada ja rajada otsuste tegemise keskused Euroopa pinnale, ühtlustada sorditud/eeltöödeldud plastijäätmete kvaliteedistandardid ning luua ühtne ja avatud järelturg, et tagada pidev plastijäätmetega varustamine keemilise ringlussevõtu tehaste käitamiseks.

1.6. Pidades silmas küberturvalisuse valdkonnas ähvardavaid ohte, soovitab komitee kehtestada tõhusam ja pidev järelevalve ning töötada välja kõigile ettevõtjatele kättesaadavad ennetava tehnilise abi programmid.

1.7. Komitee arvates on metallurgiatööstuse edasine allakäik vastuvõetamatu, kuna see võib tõsiselt kahjustada meie strateegilist autonoomiat, kõiki tööstussektoreid (raudtee-, tuuma-, merendus-, kosmose-, auto-, kaitsetööstus jne) ja seega kogu meie tööstuse tulevikku. Rohkem kui kunagi varem vajab Euroopa tööstuskava, mille abil toetada rohelist kokkulepet ja ringmajanduse tegevuskava, tugevdada metallurgiasektori tööstusliitusid ühist huvi pakkuvate suurprojektide kaudu ning taasindustrialiseerida paljud unarusse jäänud piirkonnad, et taastada kvaliteetsed kodulähedased töökohad.

## 2. **Üldised märkused**

2.1. Püsikriisidega seoses on Euroopa mõistnud, et on vaja tegeleda oma strateegiliste sõltuvuste ja struktuursete nõrkustega. Strateegilist autonoomiat on võimalik saavutada ainult siis, kui põhilised ja strateegilised tööstusharud, sealhulgas need, mis tarbivad palju energiat ja vett, jäävad Euroopasse ja investeerivad siia.

2.2. Üleilmsete võrkude ebausaldusväärsus ja vajadus parandada tarneahelate turvalisust on kujunemas majanduslikuks ja operatiivseks vajaduseks. Geopoliitilise ja julgeolekuolukorra halvenemine ning teatavate kolmandate riikide tegevus on loonud tingimused, kus tooraineturul valitseb peaaegu monopoolne seisund, ning lisaks eraldatakse ka tohutuid tootmissubsiidiume, mis toob kaasa moonutatud kaubanduse ja ebaausa konkurentsi.

2.3. Tarbijad eelistavad rohkem kui kunagi varem tervislikke, kestlikke ja kohalikke tooteid, mille läheduse ja jälgitavuse nõuded on rangemad. See toetab samuti tootmise Euroopasse ümberpaigutamist. Meie tööstusharudel on majanduse ümberkujundamisel määrav osa.

2.4. Käesoleva arvamusega juhitakse tähelepanu teatavate sektorite tähtsusele strateegilise autonoomia saavutamisel ja viisidele, kuidas valdkondlik tööstuspoliitika saab neid selles toetada. Paljud sektorid on meie autonoomia jaoks hädavajalikud. Selleks et täiendada arvamuses „Tugevam, konkurentsivõimelisem ja kestlikum Euroopa“ ([1]) esitatud tulevikunägemust, keskendume siinkohal samuti keemia-, küberturvalisuse ja metallurgiasektorile, mis on kooskõlas Versailles's ja Granadas määratletud ja seejärel 4. märtsil 2024. aastal Antwerpeni deklaratsiooni ([2]) raames uuesti arutatud globaalse lähenemisviisiga.

2.5. Tööstuse tegevuskavas tuleb uuesti läbi vaadata meie tööstusharude strateegiad, et tulla toime kõigi üleminekute ja väljakutsetega, millega sektorid silmitsi seisavad. Meie tööstusele esitatakse järgmised peamised nõudmised:

— tagada juurdepääs kriitilise tähtsusega toorainetele ([3]);

— juhtida ettevõtteid viisil, mis säästab süsiniku- ja veevarusid ([4]), reageerimaks energia-vee-kriitilise tähtsusega tooraine seosele;

— digiüleminekuga seotud edusammude integreerimine ([5]);

— saada juurdepääsu rahalistele vahenditele ja

— tagada kvalifitseeritud tööjõu ning pidev- ja ümberõppe programmide kättesaadavus, pöörates erilist tähelepanu VKEdele, muu hulgas inim- ja sotsiaalmõõdet hõlmava tegevuskava kasutuselevõtu kaudu ([6]).

([1]) ELT C, C/2024/4062, 12.7.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/4062/oj?locale=et.
([2]) https://cms.antwerp-declaration.eu/uploads/declaration.pdf.
([3]) ELT C 349, 29.9.2023, lk 142.
([4]) ELT C, C/2024/4062, 12.7.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=OJ:C_202404062, ja komitee arvamus ELT C, C/2024/4659, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4659/oj.
([5]) ELT C, C/2024/4062, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4062/oj.
([6]) ELT C, C/2024/4659, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4659/oj.

2.6. Et säilitada ettevõtete konkurentsivõime keskkonnas, kus neil ei pruugi olla võrdsed võimalused, tuleb taaselustada ühtset turgu, nagu on välja pakutud Letta aruandes ja Draghi aruandes, edendada tipptasemel teadusuuringuid ja innovatsiooni sellistes sektorites nagu tehisintellekt, kvanttehnoloogia, biotehnoloogia, kõrgtehnoloogilised materjalid ja nullnetotehnoloogiad ning parandada tarne- ja transpordiahelaid, hõlbustades samal ajal juurdepääsu krediidile.

2.7. Need tohutud raskused ilmnevad ajal, mil ettevõtted seisavad silmitsi kümnendi kõige tõsisema majanduslangusega, kus nõudlus väheneb, tootmiskulud suurenevad ja investeeritakse muudesse piirkondadesse. Rohkem kui kunagi varem vajavad ettevõtjad kiiresti selgust, prognoositavust ja usaldust Euroopa ja selle tööstuspoliitika vastu.

2.8. Kliimameetmete eestvedajatena võivad meie ettevõtted, sealhulgas strateegilistes sektorites tegutsevad ettevõtted, sattuda ebasoodsasse konkurentsiolukorda muude üleilmsete osalejatega võrreldes rangemate keskkonnastandardite tõttu. Et sellega toime tulla võiks tööstussektor taastada võrdsed tingimused oma konkurentidega, rakendades poliitikameetmeid, mis vähendaksid kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu ja samal ajal sillutaksid teed tööstuse tehnoloogilisele juhtpositsioonile.

2.9. Üleminek kestlikule majandusele annab Euroopa Liidule võimaluse asuda kujunevas keskkonnasõbraliku tehnoloogia sektoris juhtpositsioonile ning kiirendada oma tööstuse moderniseerimisel. Nüüd avanevad järgmised kaks võimalust: püüelda tehnoloogilise juhtpositsiooni poole taastuvate ja veesäästlike energiaallikate vallas ning rakendada ringmajandust.

## 3. **Vastupanu- ja konkurentsivõimelised tööstusharud**

3.1. Tööstusharudel on vaja:

— kohandada oma suutlikkust täita uusi konkurentsinõudeid ja näidata suuremat vastupanuvõimet;

— leevendada turušokke ja paindlikult reageerida muutuvatele turunõuetele;

— hoida oma kurssi ja vaadata kaugemale kulukriteeriumidest, et võtta nõuetekohaselt arvesse teenuse ja kvaliteedi, keskkonnakaitse ja inimressursi säilitamise (kvaliteetsed töökohad) mõõtmeid,

— kasutada tõhusamalt energiat ja materjali, optimeerides samal ajal oma konkurentsivõimet maailmaturul;

— säilitada kõrgel tasemel investeeringud tehnoloogilisesse innovatsiooni;

— saavutada lihtsam juurdepääs Euroopa ja riiklikule riskikapitalile.

3.2. Selleks vajavad ettevõtted juurdepääsu finantsinstitutsioonidele, mis toetavad Euroopa tööstuspoliitikat. Oluline on saada juurdepääs erasektori ja pankade rahalistele vahenditele. Hoolimata kõrgest võlatasemest ja kiirest inflatsioonist, mis mõlemad piiravad avaliku sektori manööverdamisruumi, peab sel olema jätkuvalt keskne roll rahastamisele juurdepääsul, kuid tuleks kasutada ka erasektori vahendeid, suunates kodumajapidamiste säästud – kui see on asjakohane – tulutoovamate finantsvarade suunas.

3.3. Taaste- ja vastupidavusrahastu ning struktuuri- ja regionaalfondid peaksid olema suunatud maailmatasemel Euroopa energia-, digitaal-, süsinikdioksiidi kogumise, utiliseerimise ja säilitamise ning ringlussevõtu taristute integreerimiseks ja ehitamiseks nii kiiresti kui võimalik, sest need on olulised Euroopa ühist huvi pakkuvad projektid. Tuleb lihtsustada piiriülest transporti, arendada üleeuroopalisi võrgustikke ja kõrvaldada tõkked tööstuslike ümberkujundamisprojektide lubade saamisel.

3.4. Käimasolev ümberkujundamine nõuab ka arvukalt üha parema kvalifikatsiooniga töötajaid. Kvalifitseeritud tööjõud taastuv- ja digiteeritud energia valdkonnas on ELis siiski haruldane, sest liikuvus on mõnikord väike ja tööandjad seisavad silmitsi suure konkurentsiga naabertegevusvaldkondades. Hinnangute kohaselt suureneb nii töötajate kui ka juhtide puudus. Samal ajal pakub tehisintellekti areng võimalusi ja ohte, mida on veel raske hinnata, kuna see võib osutuda inimestest paremaks ülesannete puhul nagu andmete kogumine ja analüüs ning isegi disain. Käes on uus tööstusrevolutsioon, mille jaoks on vaja uut kultuurilist raamistikku ja uusi oskusi, mis on olulised uute, kõrge kvalifikatsiooniga töökohtade jaoks.

3.5. Valdkondlikul tasandil väljendatud vajaduste koondamisel on oluline saada konsolideeritud ülevaade kvalifikatsiooninõuetest, võttes arvesse vanusepüramiidi ümberpöördumist ning tööturule sisenejaid ja sealt lahkujaid.

3.6. Sellega seoses peab komisjon läbi viima usaldusväärseid uuringuid. Vajaduse korral võiks ümberkujundamise õnnestumiseks rakendada sotsiaalseid meetmeid, et optimeerida positiivseid muutusi ja minimeerida negatiivseid häireid ühiskonnas. Samal ajal peame arendama tippkeskusi, et pakkuda kvalifitseeritud tööjõudu.

3.7. Uute majandusharude tekkimisest tingitud ülemaailmse konkurentsi intensiivistumine pakub ELile võimaluse kasutada veelgi rohkem ära ühtse turu aruka spetsialiseerumise ning ühenduvuse ja ülemaailmsete väärtusahelate laiendamise potentsiaali. Kuid sellega kaasneb ka üha suurem oht, et majanduslikku sõltuvust kasutatakse geopoliitilistel eesmärkidel ja luuakse äärmiselt võimsad monopolid ülemaailmsel tasandil.

3.8. Selle tulemusena peame tugevdama ELi strateegiliste majandusressursside vastupanuvõimet, kaitstes intellektuaalomandi õigusi ja kriitilise tähtsusega taristuid, et vältida väliskontrolli alla sattumist ja tasakaalustada majandusjõud, et taastada stabiilsed ja turvalised tarneahelad. EL peab tugevdama oma võimet seada ühiseid majanduslikke eesmärke ja tegutseda iseseisvalt.

3.9. Kooskõlastatud diplomaatilised jõupingutused on otsustava tähtsusega tagamaks, et üleminek kestlikule majandusele muutub üleilmseks jõupingutuseks. ELil on suur võimalus säilitada ja võimendada oma juhtpositsiooni kliimadiplomaatias, kui ta säilitab oma rolli kestliku ülemineku eestvedajana ja toetab üleilmset vastutustundlikku muutust soodustavat liikumist.

## 4. **Keemia- ja tervishoiutoodete sektor**

4.1. Keemiatööstus on strateegilise autonoomia seisukohalt oluline sektori aga ka üks neist, mida langus kõige enam mõjutab, sest maailmamajandus on aeglustunud, kohalikud turustusvõimalused on kokku kuivanud ja konkurentsivõime on vähenenud seoses energia- ja toorainehindade tõusuga Euroopas. Sellele olukorrale on reageerinud ainult tervishoiuga seotud keemiasektorid, eelkõige farmaatsiatööstus.

4.2. Euroopa keemiatööstus peab liikuma kliimaneutraalsuse suunas. See on üliolluline paljude tööstusharude muutuste juhtimisel. EL peab säilitama tasakaalu keskkonna- ja konkurentsieesmärkide vahel, tagades, et kemikaale käsitlevad õigusaktid on tõhusad ja soodustavad innovatsiooni ning et liidu lähenemisviis põhineb pigem riskil kui laiaulatuslikel tootekeeldudel, kasutades vajaduse korral nn regulatiivliivakasti valemit.

4.3. Keemiline ringlussevõtt ei ole praegu piisavalt arenenud, sest puudub asjakohane õigusraamistik. Keemilise ringlussevõtu kogu potentsiaali tuleb ära kasutada innovatsioonimeetmete, võrdsete võimaluste, ringlussevõtuahelate ja selge kasutusjärgse väärindamise kaudu plasti puhul, mis muidu eksporditakse, põletatakse, ladestatakse prügilatesse või läheb raisku.

4.4. Vaja on ELi eeskirju, millega toetatakse keemilist ringlussevõttu kui mehaanilist ringlussevõttu täiendavat lahendust, et muuta investeeringud nendesse tehnoloogiatesse ligitõmbavaks ja aidata ELil saavutada oma ringlussevõtu eesmärke. Oluline on järkjärguline massibilansi meetod, mis võimaldab teatud protsendi fossiilsete (taastumatute) kütuste sisaldusest asendada ringlussevõetavatest ressurssidest valmistatud toodetega.

4.5. Keemilise ringlussevõtu intensiivistamise ja täieliku kasutuselevõtu tagamiseks on vaja tegutseda järgmiste juhtpõhimõtete alusel:

— koostöö suurendamine partnerlustes, et stimuleerida innovatsiooni ja investeeringuid, järgides plasti ringlussevõtu liidu eeskuju,

— keemiatööstuse ümberpaigutamine ja otsustuskeskuste rajamine Euroopa pinnale;

— läbipaistva massibilansi lähenemisviisi standardite ühtlustamine sorditud/ettevalmistatud plastijäätmete kvaliteedistandarditega, kasutades samal ajal keskkonnamõju mõõtmiseks olelusringi hindamisi;

— ühtse, avatud järelturu loomine, et tagada pidev plastijäätmete tarnimine keemilise ringlussevõtu tehaste toimimiseks.

4.6. Tervishoiutoodete puhul on biotehnoloogial ja biotootmisel keemiatööstuses oluline roll, kuna nad pakuvad arvukaid võimalusi kõrgtehnoloogiliste ja kestlike toodete väljatöötamiseks, tugevdades samal ajal strateegilist autonoomiat ([7]).

4.7. Tervishoiu- ja farmaatsiasektorit tuleb julgustada, eelkõige esmatähtsaid ravimeid käsitleva kaugeleulatuva õigusakti kaudu, võitlema Euroopa sõltuvuse vastu ning tugevdama meie suveräänsust, vastupanuvõimet ning innovatsiooni- ja tootmisvõimet ([8]).

## 5. **Küberturvalisuse sektor**

5.1. Tööstuse esemevõrk on neljanda tööstusrevolutsiooni ehk tööstus 4.0 oluline osa, mis hõlmab mitmeid mõisteid ja tehnoloogiaid, nagu tehisintellekt, pilvandmetöötlus ja liitreaalsus, kuid mis ei ole piisavalt kaitstud ja mida on endiselt raske kontrollida.

5.2. Digivaldkonnas tunnistatakse peale digitaalse ühtse turu info- ja kommunikatsioonitehnoloogia standardimisprioriteetide ka ELi digitaalarengu tegevuskavas, andmestrateegias ja Euroopa tehisintellekti käsitlevas määruses, et uue põlvkonna tehnoloogiate kohta on oluline võtta vastu standardid ning kehtestatud on standardimisstrateegia.

5.3. Mõningad tehisintellekti kasutusviisid võivad ohustada kodanike õigusi ja demokraatiat, näiteks biomeetrilise liigitamise süsteemid, mis kasutavad tundlikke tunnuseid, näotuvastuse andmebaaside loomine internetist või videovalve salvestistest näokujutiste kindla suunitluseta ekstraheerimise kaudu, emotsioonide tuvastamine töökohal ja haridusasutustes, sotsiaalpunktide andmine ja inimeste käitumist manipuleerivad tehisintellektisüsteemid. Kõik need aspektid nõuavad suuremat ja pidevat seiret.

5.4. Küberturvalisuse valdkonnas peab EL tulema toime üha suuremate riskide ja keerukate ohtudega. Praeguse killustatuse vähendamiseks ja liikmesriikide vahelise tihedama koostöö edendamiseks on oluline parandada kooskõlastamist ja panna liikmesriike jagama teavet nende vastu suunatud rünnakute kohta, hoolimata riigi julgeolekut puudutava teabe tundlikkusest.

5.5. Liikmesriigid peavad pidevalt hindama Euroopa sidetaristute ja -võrkude riske. Tuleb tuvastada arvukad sidevõrke ja -taristuid ähvardavad ohud, näiteks pühkur-pahavara (*wipermalware*), lunavararünded (*ransomwares*), tarneahela ründed, füüsilised rünnakud, sabotaaž jne.

5.6. Pidevad muutused, anonüümsus ja piiride puudumine küberruumis kujutavad endast nii võimalusi kui ka riske infoühiskonna toimimisele individuaalsel, riiklikul ja riikidevahelisel tasandil. VKEsid ohustavad tõsised küberturvalisuse riskid ja küberrünnetel on neile sageli saatuslikud tagajärjed. Seetõttu tuleks luua ennetavad tehnilise abi programmid, mis oleksid kättesaadavad kõigile ettevõtjatele.

([7]) ELT C, C/2024/6026, 23.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6026/oj.
([8]) ELT C, C/2024/1568, 5.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1568/oj, ja ELT C, C/2024/3387, 31.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3387/oj.

6. **Metallurgia**

6.1. Metallurgia on alahinnatud valdkond, mis ei hõlma üksnes terasetööstust, vaid ka spetsiaalsete sulamite tootmist, mida kasutatakse lennunduses, elektroonikas, ehituses, autodes, kiirrongides ja tuumaenergias, rääkimata igapäevasest kasutusest (alumiiniumpurgid, sülearvutid jne).

6.2. Paljud terasesektori otsustuskeskused ei asu enam Euroopas, vaid näiteks Indias, samas kui tipptasemel teadusuuringuid tehakse endiselt Euroopas. Sellest tulenev geograafiline ja intellektuaalne kaugus otsustus-, tootmis- ja teaduskeskuste vahel viib sageli metallurgia-alaste teadmiste kadumiseni.

6.3. Ahelreaktsioon on märkimisväärne: akadeemiline panus väheneb metallurgia õppekavast väljajätmise tõttu, hariduse tase langeb, tööstuslike erialade atraktiivsus väheneb, noori teadlasi ja insenere napib, töökohti jääb vähemaks, palgad kahanevad, elukutse ei ole enam atraktiivne ja sektor variseb kokku, samas kui vajadused püsivad ja suurenevad endiselt jõuliselt.

6.4. Komitee arvates on metallurgiatööstuse edasine allakäik vastuvõetamatu, kuna see võib tõsiselt kahjustada meie strateegilist autonoomiat, kõiki tööstussektoreid (raudtee-, tuuma-, merendus-, kosmose-, auto-, kaitsetööstus jne) ja seega kogu meie tööstuse tulevikku.

6.5. Komitee tunnistab, et 2020. aasta uus tööstusstrateegia pani aluse tööstuspoliitikale, kuid umbes viis aastat hiljem ei ole paljud tollal tuvastatud puudused kaotanud oma aktuaalsust ja struktuursed lahendused hilinevad. Rohkem kui kunagi varem vajab Euroopa tööstuskava, mille abil toetada rohelist kokkulepet ja ringmajanduse tegevuskava, tugevdada metallurgiasektori tööstusliitusid ühist huvi pakkuvate suurprojektide kaudu ning taasindustrialiseerida paljud unarusse jäänud piirkonnad, et taastada kvaliteetsed kodulähedased töökohad.

6.6. Euroopa strateegiliste tööstusharude turustusvõimaluste tagamiseks on samuti oluline suunata 450 miljonit tarbijat valima Euroopa tooteid, määratledes selleks kestlikkuse, ringluse ja süsiniku jalajälje standardid, mis võimaldavad veelgi suurendada ühtse turu õiguspärasust.

Brüssel, 4. detsember 2024

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*

*president*

Oliver RÖPKE